

EDITORIÁL

Sv. Augustín zdôrazňoval, že uspokojovanie prirodzených potrieb nestačí na to, aby človek bol spokojný. Známy je jeho výrok: „Stvoril si nás pre seba, Bože a naše srdce je nepokojné, kým nespočinie v Tebe.“ Poukázal tak na najhlbšiu časť ľudskej duše, ktorá bude hľadať, až kým nebude celá na ceste k Bohu, k Pravde. V tom zmysle možno chápať slová C. G. Yunga, že náboženstvo je systém psychickeho uzdravovania. Človek si už odpradáva kladie otázky o vzniku vesmíru, Zeme, človeka, myslenia, či je smrť konečným riešením, či bol život stvorený, alebo z čoho vznikol. Pri hľadaní odpovede na tieto otázky sa vytvárali predstavy, ktoré zodpovedali zemepisnému a kultúrnemu rámcu, v ktorom sa človek nachádzal. O ich rozmanitosti svedčia nespočetné náboženské predstavy na celom svete. Náboženstvo je totiž vzťah človeka k niečomu, čo ho presahuje.

V starovekej Číne počnúc 6. storočím pr. Kr. sa vytvorili dve základné náboženské a filozofické predstavy: taoizmus a konfucionizmus. V základnej knihe taoizmu Tao-te-ťing jej deklarovaný autor Lao-c' sa vnára do hĺbok života človeka a prichádza k zaujímavým záverom aj z dnešného pohľadu. Predovšetkým si uvedomil, že existuje zvrchovaná neobmedzená bytosť. Má problém s jej bližším určením a pomenoval ju jednoducho TAO – cesta. Podľa neho je to nepolapiteľný prazáklad sveta, zákon všetkých zákonov, akási základná realita, ktorá je zdrojom všetkého jestvovania. Taoista by mal byť človek, ktorý má žiť a pôsobiť vo svete, ale tak, aby vnútorne nebol z tohto sveta. Má pozorovať a milovať ľudí aj veci, ale nesmie k nim lipnúť, lebo stále musí mať na pamäti, že ríšou svätosti je vnútro človeka a nie to, čo lahodí jeho oku. Na rozdiel od Lao-c', ktorý uprednostňoval život v ústraní, Konfucius sa snažil o nápravu verejného života. Uprednostňoval vzdelávanie, ktoré jedine môže povzniesť človeka. Podľa neho ušľachtilý muž sa má vyznačovať piatimi vlastnosťami: vybraným správaním, ušľachtilosťou, dobrou vôľou, usilovnosťou a láskavosťou. Tieto dve paradigmy poznačili čínsku kultúru na celé stáročia.

V starej Indii sa sformovali (a dones existujú) dva náboženské pohľady na svet a človeka. Hinduizmus a budhizmus. Hinduizmus nie je presne vymedzené náboženstvo. Je to skôr veľký a komplexný spoločensko-náboženský organizmus. Je to veľmi tolerantné náboženstvo, pretože pripúšťa rovnako vieru v jedného Boha, ako v stovky ďalších božstiev. Podľa týchto predstáv vesmír existuje od večnosti a nemá materiálnu podstatu, tvorí ho čistá energia. Podstata všetkých vecí je Brahma. Je nekonečná a nepostihnuteľná a je bez

počiatku. Nedá sa vyjadriť slovami, ani postihnúť myšlienkami. Boh je jedna duša a každá individuálna duša je iba odrazom tejto duše, ktorá všetko preniká. Pôvod zla je v človeku, ktorý má možnosť v cykloch preteľovania postupne vytvárať svoj osud. Spása spočíva v osvietení, o ktoré sa treba snažiť – zlomiť obmedzenia tela a mysle a objaviť svoje božské ja. To sa dosahuje disciplínou. Budhizmus. Jeho zakladateľom je Siddhártha Gautama. Žil v polovici 6. storočia pr. Kr. Budha sa sústreďoval na stav človeka, na jeho utrpenie. Po zážitku v ústraní (osvietení) formuloval svoje učenie do štyroch ušľachtilých právd: 1. Všetko je utrpenie. 2. Túžba a žiadostivosť spôsobujú, že človek baží po ukojení vášní. 3. Utrpenie a sklamanie sa môžu skončiť. Je možné sa oslobodiť z pút žiadostivosti a dosiahnuť stav úplného oslobodenia – nirvány. Dosiahnuť nirvánu znamená dospieť k prebudeniu, k budhovstvu. 4. Návod Budhu ako skončiť všetko utrpenie je osemdielna cesta – pravá viera, pravé poznanie, ďalšie štyri časti sa zaoberajú správnym konaním, ďalej pamäť a meditácia. Základné hodnoty prinesené Budhom sú láskavosť a súcit. Človek, ktorý pokročil na ceste k budhovstvu nehľadá osvietenie len pre seba, ale pomáha všetkým ostatným dospieť k budhovstvu.

Dejiny Izraela znamenajú úplne odlišný prístup k náboženstvu. Nie je to taoistické tápanie v nevedomosti o absolútnej bytosti, nie je to indické uctievanie neznámeho boha, či Budhovo pochopenie ľudských osudov a hľadanie spôsobov, ako sa toho zbaviť. Izrael od počiatku je v kontakte so zjaveným Bohom, ktorý ho usmerňuje, cez prorokov zásobuje svojimi pravdami a prisľúbeniami. Ich Boh je jediný a vedie ľud, aj cez časté sprenevery, k završeniu poslania – k príchodu Mesiáša. Mesiáš prišiel, aj keď s odlišným programom, ako si Židia predstavovali a začal úspešne celkom novú kapitolu v dejinách náboženstva. Jeho poslanstvo nesie pečať strateného raja. Je to poslanstvo lásky, ako odraz trojičného modelu, kde základom „života“ je vzťah medzi Otcom, Synom a Duchom svätým. Veriaci sa dostávajú k podstate života. Poslanstvo Krista je naplnené jeho eucharistickou prítomnosťou, čo spolu s neveriteľným návodom na život vytvára most medzi nebom a zemou s vierou, že nebo je vlastou spravodlivých.

Keď sa zamyslíme nad tým, k akým záverom prišli veľkí duchovia minulosti, napadne nás otázka, odkiaľ pramenili závery ich myslenia, ktoré boli ich dobe úplne cudzie? Prečo chudoba radšej ako bohatstvo? Prečo pokora a utiahnutosť radšej ako moc a sláva? Správne to povedal ktosi, že príchodom Krista sa všetky vznešené myšlienky minulosti mali včleniť do Jeho Posolstva – sú v nich obsiahnuté. Možno Lao-c' a iní by to boli urobili. Zdá sa, že im pokora nebola vzdialená.